

Honnyi Levelek, Tudósítások, és Egyebek.

Nro. 14.

A' Magyar Kurir 25-dik darabjához.

Magyar Ország.

A' Pesti Kir. Fő iskolákban lévő Tanítóknak hivatalbéli változtatások a' múlt Augustus hólnapnak végén esett meg következőképen: — Magnificus Rectorrá *Eckstein Ferentz Úr*, az orvosi és kéz orvosi tudományoknak Doctora, a' Practica Chirurgiának Professora, és a' Practico-Chirurgicum Institutumnak elöljárója lett. *Decanusoknak* tettek: I. A' *Theologica Facultásban*: *Predanóczy János* Theologiae Doctor, és Professor a' Moralis Theologiában — II. A' *Juridica Facultásban*: *Murkovic Pál* a' törvényes tudományoknak doctora, a' természeti, közönséges Státus-nemzetek, és Magyar Országai Törvényeknek közönséges Tanítója. — III. A' *Philosophica Facultásban*: *Keresztúri József* a' Böltsesség Doctora, a' közönséges és Magyar Ország pragmatica historiájának Tanítója, hivataljokban a' jövő iskolai esztendőre meghagyattak. — IV. Az *Orvosi Facultásban*: *Reisinger János* az orvosi és seborvosi tudományoknak Doctora, a' speciális természeti Historiának Professora, és a' természeti gyűjtemények Museumának Praefectusa.

Ebben a' fő iskolában tanuló ifjaknak száma közönségesen 694-re ment. Különösen a' vallás tudományát tanulóké 64-re; a' törvényt tanulóké 180-ra; az orvosi és seborvosi tudományt tanulóké 199-re; a' Filozofiát és practica Geometriát tanulóké 251-re. — A' Pesti Kegyes Szerzetbeli Papok iskolájában tanulóknak száma 566-ra telt.

A' felső Magyar Országban volt szörnyű vízözönről következőképen írunk Tokajból Augustus 31-ik napján: Azt a' szerentsétlenséget, úgymond, melyet e' folyó hólnap 24, 25, és 26-ik napjain, a' Hernát és Sajó folyóvizek, a' körül belől fekvő helységeknek és vidékeknek okoztak, le írni lehetetlen. Minden házak és malmok össze rontattak, sok helységek elpusztítottak, sok emberek a' vízbe temetettek. A' Krónikáknak tanúbizonyságok szerint 150 esztendőktől fogva ennél nagyobb özön nem volt, sőt azt is, a' melly akkor volt, a' mostani négy sőt öt lábnyommal is felül haladta. Az ezen víz által okoztatott szerentsétlenség le írhatatlan, mellynek csak az emlékezetére is megborząd az ember. — Melly halhatatlan ereje volt ennek az özönnek, következő szomorú példákból kitettik:

A' Sajó, melly Gömör Vármegyében ered, és Borsod Vármegyében Ónodon alól a' Tiszába foly, olly erővel rohant azon folyóvízbe, hogy annak folyása egészen meg akadályoztatott, és annak vize Tokajig vissza folyt. — Egy utas ember *On-gán* szemeivel látta, hogy az asszonyok gyermekeikkel együtt a' házaknak padlásaira vonták magokat, de ott sem menekedhettek meg a' veszedelemtől, mivel a' víz által meg gyengítettett házaik össze omolván, gyermekeikkel együtt a' vízbe temetettek. — *Sajó Ládiban* egy tsikóst, a' ki a' ménest a' Sajó mellett legeltette, olly hirtelen elhorította az árvíz, hogy ménésének nagyobb részével a' vízbe temetett, és csak néhány darab lovai mentették meg magokat úszás által. — *Köröm* mellett ket

gulyás látván a' víznek sebes áradását, a' fákra másztak fel; az egyik alatt a' fága le törvén a' vízbe esett, s abban maradt, a' gulyások pedig mind egy lábíg, szörnyű bögések közt a' vízbe veszték. Hidas-Németitől fogva egészen a' Tiszáig minden mezőben találtatott termés, marha, és széna a' víztől elragadtatott.

H í r a d á s.

Egy érdemes ifjú ember, a' ki még most magát nevezetelni nem akarja, kívánna vagy Magyar vagy Erdély Országban, valamelly Uraságnál gazdaságbeli hivatalba állani. Nemzeti nyelven kívül, a' deák, német, sőt még a' frantzia nyelveket is jól érti, hogy azokon folyvást beszélhet és írhat. — A' ki ezen betsületes hazafinak szolgálatjával élni kíván, tudósítsa a' Magyar Kurir elsőbb Íróját.

J e l e n t é s.

Ki jött már, és a' közelebb múlt Május hónap oltá 2. jó forintért közönséges árrúba is vagyon bocsátva azon régulta ohajtott új énekes Könyv, mely a' Magyar Ország Reformáta Ekllesiák számára az 1791 beli Budai közönséges Zsinatnak rendeléséből, több esztendő alatt, ahöz értő értelmes buzgó Férjfiak által készitődött és közönséges megvisszálás után jóvá is hagyódott. A' könyvnek címje ez: *Közönséges Isteni tiszteletre rendeltetett Énekes Könyv, mely Szent Dávid Zsoltárin kívül magában foglal némelly kiválózatott, és a' Helvézi vallástételt követő négy Superintendenzia által jóvá hagyódo t énekeket, 'egynéhány buzgó Imadságokkal együtt. Debretzenben, nyomtatta Csáthy György. 1808.* A' könyv formája takaros 8-adrét, a' régi úgy nevezett Kötés könyvnel, vagy hármóniás Zsoltárnál tsak

kevésvel vastagabb, szép tiszta papirosra, olvasható szép betűkkel nagy gondal van nyomtatva, de nyomtatásbeli hibákat még is találhatni itt amott benne. — Különös nagy díszére szolgál az a' Királyi kegyelmes privilégium, mely szerént kegyelmesen uralkodó Királyunk Ó Felsege, ezen énekes Könyvnek kinyomtatására, maga kezeirása, és függő Királyi petsétje alatt, a' Debretzeni Typographia részére, a' négy Superintendenzianak az eránt bényújtott kéréséhez képest, esztendők meghatározása nélkül, kirekesztó (Exclusivum) privilégiumot méltóztatott 1812-ben, Sept. 18-ik napján engedni; mely Kir. kegyelmes privilégium, a' maga egész mivoltában, a' könyv elejére ki van nyomtatva: ez által mind a' magános Könyvnyomtatók önnön hasznok szerfelett való vadászásának, mind a' sok hibákkal telyes idegen kinyomtatásoknak bőltsen eleje van véve, mert a' Debretzeni Könyvnyomtató műhelyben, mindenkor az azt illető Ekllesiái Előljáróknak leg szorossabb megvisszálása alatt nyomtatódnak az efféle könyvek; ezenkívül azon könyvnyomtató műhely leg illeendőbb árrát szabja, és sok okokra nézve szabhatja is a' maga nyomtatványainak. — A' Királyi Privilégium után van nyomtatva a' négy Superintendenzia eggyező akaratajával, az újj énekeket megvisszáló és helybenhagyó nagy Deputátzió által Pestenn 1806-ba Augustus hólnapba készitett Tudósítás, mellybe ezen újj énekes Könyv készítésének mind oka, mind czélja, röviden, de fontosan elő van adva. — Nagy helybehagyást érdemel mind az a' bőlts megválasztás, hogy itt a' Szent Dávid 150 Zsoltári elől vagnak nyomtatva, nem úgy mint a' régi Öreg Zsoltár után: mind pedig az, hogy mind az éneklő gyülekezetnek, mind az éneklést kezdő Kántoroknak s Oskola Mestereknek könnyebbségekre, a' 150 Zsoltárokból azok a' versek, mellyek

a' közönséges gyülekezetekbe énekelhetők, egy egy tsillaggal* meg vagynak, a' vers fejein jegyezve; noha meg kell vallani, hogy talán a' Könyvnyomtatók restsége, vagy vigyázatlansága miatt, igen sok szép énekelni való versek, ilyen tsillagos jegy nélkül felejtődtek.

A' mi az új énekeket illeti, ezek az alkalmatosságokhoz képest külön szakaszokra vagynak felosztva, és valamint minden innepekre, úgy minden szent és vezetéses alkalmatosságokra, az esztendőnek minden részeire, és ezeknek minden féle változásaira készitődtek; Az énekek száma mind öszve 238, és így sokkal kevesebb mint a' régi Énekes Könyvbelleknek a' száma, mert ezek 354-re teltek minden haszon nélkül, holott leg nagyobb részét soha sem lehetett közönségesen énekelni, és csak a' helyet foglalták, 's a' könyvet drágították. — Ezenn új Énekes Könyvbe leg elől vagynak a' közönséges éneklést kezdő szokott rövid énekek (Invocátiók), mellyek mellé esmeretes szép énekek nótáira több hasonlók is készitődtek. — Ezek után következnek sorba az új esztendőre, — Vitérág Vasárnapjára, — Nagy hétre, — Nagy Péntekre, — Husvétra, — az Úr Jézus menybemenetelére, — Pünköstre, — Adventre, — Karátsonyra, — Vasárnap reggelre és délutánra, — a' Catechismusnak 52 Ur Napjára, az az, Vasárnap délutáni prédikázióképpen készült magyarázatra lett elosztása szerint mindenik Ur napjára különösen készített, Köznapi reggeli és délutáni, — Bűnbocsánatért való, — Ur Vátsorája kiszolgáltatásakor, — Tavaszí, — Nyári, és aratáskori, Szűktermés és drágaság idején, — Őszi és szüreti, — Szárazsághoz, — Essőért való háláadás, — Hosszas vagy káros essőzésekben, — Égi háború után, — Házi tűz miatt lett romlás után, — Égi tűz miatt lett romlás után, — Káros árvizek idején, — az árviz-

zek megtérések után, — Téli időre való, — Király koronázásakor, — Király utolsó tisztességtételekor, — Birótételkor, vagy Tisztviselők megújításakor, — Hadakozás idején, — Ellenségen vett győzedelemkor, — Békesség kötésekor, — Templomszenteléskor, — Prédikátor beállításakor, — és az esztendő utolsó napján mondandó énekek. — A' régi énekes Könyvből, vagy az úgy nevezett Óreg Zsoltárból, és a' Sz. Dávid Zsoltári után eddig nyomtatódni szokott énekek között, a' leg szebbek kiválogatva, 52-től van ezen új Énekes Könyvbe által véve, mellyek azomba vagy helyesen megrövidítve, vagy a' máli jó izlés szerint, igen alkalmatossan meg igazítva 's meg változtatva vagynak. — Nem lehet tudni a' régi énekeket vizsgált nagy érdemű Férfiaknak tzeljät és okát, de tagadhatatlan az, és nagy kárára 's hijjánosságára van ezen új Énekes Könyvnek, hogy ebből a' régi énekes Könyvbéli épületes szép énekek között egynehány leg szebbek ki hagyódtak: rövidségnek ókaért elég legyen itt leg alább ezen kilentzet feljegyezni: az Isteni ditséreték között: — Oh én két szemem ti az Úrra néztek 's. a' t. — Ur Isten igalmazz nekem 's a' t. — Az Adventi énekek között: A' Kereszténységben, igaz vallás a' hitben, 's a' t. — Az Új Esztendőre való Énekek között: Mennyei Király születék 's a' t, nevezetessen ennek 7 utolsóbb, és a' leg szebb könyörgéssel felérő verseivel. — A' külömbkülömbféle ditséreték között: Oh mennyei nagy boldogság, 's a' t. — Jézus Krisztus mi kegyelmes Hadnagyunk, 's a' t. — Engem igazgat az Egeknek Ura, 's a' t. — Házi tűz miatt lett romlás után: Menybeli Nagy Isten hozzád kiáltunk, 's a' t. — De különösen és kiváltképpen az Apostoli hit formájáról készült, a' Keresztény Vallástételt fontosán kifejező, 's az Ur Vátsorája alatt minden felé közönségesen énekelteni szokott ezen szép ének: Hiszek a'

Mennybéli egy Istenben, 's a' t. — Vagynak ugyan ezen utolsóán kívül ezekben is, mint a' meghagyott és megigazított régi énekekbe, sok megigazítani valók, de nagyon könnyű lett volna ezeket szinte úgy mint a' többi meghagyottakat meg igazítani, 's a' mai jó ízléshez kipallérozni: és mivel ezek a' köz nép előtt is nagyon esmeretes, és közönségesen gyakran énekelődni szokott szép énekek, valóba nagyon szükséges lett volna ebbe a' köznép kedvének is engedni, mert ennél fogva, ha az látta volna, hogy több régi esmeretes szép kedves énekei megmaradtak, sokkal könnyebben rá vevődött volna és hozzá szokott volna az újjaknak bévevéséhez. A' ezélkülömben is egy mind ezekben mind az újjakba, tudniillik, az Istennek válogatott szép buzgó kifejezésekben való dítsérése. Még ezen elhagyott 's több ezekhez hasonló esmeretes régi szép énekeket tófdalék formába is utánok lehetne a' már kinyomtatottak után ragasztani. — Mindazonáltal, mind e' mellett is meg kell azt vallani, hogy ezen új Énekes Könyvben, a' régiekől meghagyattakkal és igazítottakkal együtt, mind az új énekek, mind némely már meg holt nagy tudományú kegyes Férjfiak által készített és nyomtatásban régulta közkézenn forgó, ide pedig válogatva által vett énekek átaljában igen szépek, buzgók, szinte úgy fenn, mint mélyenn járó kegyes gondolatokkal, ékes, hathatós kifejezésekkel, a' Vallásnak megvilágosodott helyes tudományával tellyesek, tiszta, együgyű, de még is fényes Magyarsággal, a' mai időhöz alkalmaztatott poétai leg jobb ízléssel készültek, úgy hogy akár-melly keresztény vallású, 's magyarul értő ember, nem csak nagy lelki gyönyörűséggel olvashatja vagy énekelheti, hanem leg buzgóbb könyörgés gyanánt is élhet véle. — Azt is különösen lehet betsólni ezen új énekeket készített tudós Férjfiakban, hogy énekeiket többaire a' Sz. Dávid Zsol-

tári közzül, a' leg szebb hármóniájú Zsol-tárok nótáira készítették, nevezetesen olyanokéira is, mellyek külömben a' bennek lévő dolog miatt a' templomban nem énekelhetők; és így ezen szép nótájú énekek arra is igen alkalmasok, hogy az orgonán gyönyörűen el lehet muzsikálni, és a' mellett énekelni: mert méltó a' megjegyzésre, hogy ország szerte a' Reformátusok népesebb Gyülekezeteikben és templomikbann a' tsinos nagy Orgonák bévitele nagyon lábra állott, a' minthogy a' Debretzeni új nagy templomban is, — melly már egészen, köz zsinde fedél, és bálthajtás alatt van, és ha elkészülhet egy lessz az egész Országba, minden Vallásúak templomai közt, mind belső, mind kívált külső ékességére nézve a' leg pompásabbak leg méltóságosabbak közzül, 's egy remekje lessz az építés mesterségbeli mai leg tsinosabb és leg kipallerozottabb ízlésnek, — egy oda illő nagy orgonának alkalmas hely vagyon rendelve.

Az új énekek mutató Táblája után következnek utóljára mindenféle sorsú, állapotú, sidejű emberekhez alkalmaztatott Reggeli, Estvéli; ezenkívül Úr Vatsorája előtt és utánna, Betegségben, és Betegé-kért mondandó egynéhány szép buzgó Imád-ságok, mellyeket amaz szép Könyörgések készítésbeli tehetségéről, és azoknak hat-hatós elmondásáról az Országba sok felé nevezetes Fő Tiszt. Superintendens, és Debretzeni első Prédikátor *Benedek Mihály* Úrnak a' munkái.

Az új Énekes Könyv eránt tsak a' vagyon már hátra, hogy az, az Előjáróknak munkás igyekezete által, a' Gyülekezethe minden felé minél előbb vivődjön bé; a' benne lévő szép buzgó Énekek közönséges kedvesseggel épületesen énekelődjenek. 's az által az okos Isteni tiszteletnek mind buzgósága, mind belső méltósága nevedjen.